

571

VATNSDALSA 1989

Tumi Tómasson

Hólum, apríl 1990

VMST-N/90010X

VEIÐIMÁLASTOFNUN - NORÐURLANDSDEILD
Hólum, Hjaltadal, 551 Sauðárkróki.

VATNSDALSÁ 1989

INNGANGUR

Miklar leysingar sem stóðu fram á sumar ollu því að árlegum athugunum á ástandi seiðastofna í Vatnsdalsá seinkaði mjög. Rafveiðarnar fóru fram dagana 30/6-3/7 og 28. júní var hafin vinna við að útbúa sleppitjarnir og sleppikvíar fyrir gönguseiði. Fylgst var með gönguseiðunum og sleppingu þeirra.

Seiðagildra var starfrækt allt sumarið í Hólkotskvísl af Hjálmari Ólafssyni í Kárdalstungu. Flest seiðanna sem veiddust voru örmerkt.

Annan september var rafveitt aftur á tveimur stöðum í Vatnsdalsá og kannað hvernig seiðastofnum árinna hafði reitt af um sumarið, en þá þegar þurfti að liggja fyrir áætlun um seiðasleppingar 1990.

ÁSTAND SEIÐASTOFNA

Alls var rafveitt á 32 stöðum. Leitast var við að veiða á sömu stöðum og á undanförnum árum. Að auki var veitt framarlega í Álku og Kornsa til að kanna afdrif seiða úr sleppingum 1988. Aðstæður til veiða voru frekar erfiðar vegna þess hve árnar voru miklar. Veiðistaðirnir eru sýndir á korti (Mynd 1).

Lengdar- og aldursdreifing veiddra laxaseiða er sýnd á Mynd 2 og útreiknaður fjöldi veiddra laxaseiða af hverjum árgangi á hverja 100 m² í Töflu 1.

Á laxgengum svæðum voru 2+ seiði víðast ríkjandi (árgangur sem klaktist út vorið 1987). Á ólaxgengum svæðum bar töluvert á að seiði þyrftu þriggja ára ferskvatnsdvöl áður en sjóþroska var náð og var það ástand því óbreytt frá því sem fram kom í athugunum 1988. Lítið bar á gönguseiðum í rafveiðunum þessu sinni.

Vatnsdalsá

Í Vatnsdalsá var nokkuð misjafnt hvernig ástand seiða var eftir stöðum. Miklar vorleysingar sem stóðu fram á sumar hafa haft mikil áhrif, einkum ofantil í ánni, en mun minni áhrifa varð vart fyrir neðan Flóðið.

Seiðapéttleiki virðist nokkuð lægri á stöðum 1 og 2 en á undanförnum árum, en þau seiði sem þar fundust voru þó vel á sig komin þótt þau væru tiltölulega smá miðað við aldur. Neðar voru seiðin almennt ansi rýr, einkum 2+ árgangurinn, en stærri seiði voru yfirleitt betur á sig komin. Holdafar seiðanna var verst á stað 3 og batnaði heldur þegar neðar dró en var þó ekki eðlilegt fyrr en fyrir neðan Flóðið.

Botninn virtist víða mjög sorfinn og snauður eftir vorflóðin. Þar sem seiðapéttleiki hafði minnkað verulega, fyrir framan Stekkjarfoss, voru seiðin þó tiltölulega væn þótt þar væru ummerki um mikla ruðninga víða.

Árgangurinn sem kom úr hrogni 1988 (1+ 1989) var hvergi sterkur, en kom þó best út á Skriðuvaðinu. 1987 árgangurinn var allstaðar ríkjandi (2+ 1989) eins og hann hafði raunar einnig verið í rafveiðunum 1988.

Í byrjun september var rafveitt aftur á stöðum 3 og 9. Þá hafði holdafar seiða á stað 3 batnað til muna og hlutfall stærri seiða aukist til muna frá því um vorið. Þrjú stærstu seiðin sem veiddust voru þó úr gönguseiðasleppingu frá því um vorið, seiði sem ekki höfðu gengið út. Á stað 9 hafði stórum seiðum fækkað og 14 cm seiði sem veiddist var í göngubúningi. Við aldursgreiningu reyndist þetta seiði vera af sleppi-uppruna og því komið framan frá. Þá fannst og eitt seiði úr gönguseiðasleppingu vorsins.

Svo virðist sem gönguseiðaframleiðslan 1989 hafi orðið með minna móti en þó virðast gönguseiði hafa verið á göngu út allt fram í september. Tiltölulega lítill 3+ árgangur og hægur vöxtur seiða 1989, sem dregur úr hlutfalli 3+ gönguseiða 1990, bendir til að gönguseiðaframleiðsla Vatnsdalsár muni áfram verða í lögð vorið 1990. Það er þó mjög háð vorkomunni hvernig úr rætist.

Álka

Sumarið 1988 var sleppt um 9000 smáseiðum í Álku fyrir framan Einvígi. Sleppingin náði dálítið fram í Bríkarkvísl. Rétt eins og í efri hluta Vatnsdalsár virðast vorflóðin hafa haft mikil áhrif á seiðastofna efst í Álku. Seiðin sem veiddust voru mjög fá en vel á sig komin, þótt botninn væri víða sorfinn. Svona flóð eru líklega mjög sjaldgjæf og þótt þau virðist hafa valdið töluverðum afföllum efst í Álku og Vatnsdalsá er ekki ráðlegt að láta slíka viðburði hafa áhrif á ákvarðanatöku um seiðasleppingar.

Ekki var veitt í Álku á milli fossa en að vanda var veitt á þremur stöðum á laxgenga hluta árinna. Í rafveiðunum sumarið 1988 voru 3+ seiði ríkjandi í þessum hluta árinna. Töluvert var enn eftir af þessum árgangi 1989 (4+) en þau seiði gátu hafa átt eftir að ganga til sjávar seinna um sumarið. Seiðin sem veiddust voru öll í parr-búningi (ekki með einkenni sjóproska) og ég tel líklegt að einhver afföll hafi orðið á þessum árgangi frekar en að seiðin hafi verið gengin út áður en rafveiðarnar fóru fram.

Tiltölulega lítið fannst af 3+ seiðum, sem er í samræmi við niðurstöðurnar frá 1988. Næsti árgangur, þ.e. 2+ seiði, voru nú komin upp á stað 2 og á neðsta rafveiðistaðnum fannst eitt 1+ seiði. Svo virðist sem lítil hrygning hafi verið í Álku á undanförunum árum en svæðið nýttist til seiðauppeldis vegna landnáms seiða neðan úr Vatnsdalsá.

Hólkotskvísl

Rafveitt var á sömu stöðum og á undanföörnum árum og árangur rafveiðanna var svipaður. Þó má sjá að tiltölulega meira ber á 1+ seiðum en áður, og eldri seiði eru ekki eins mörg. Hinsvegar var skipting eldri seiða í 2+ og 3+ svipuð og 1988. 1+ seiðin voru heldur smærri en 1988. Aukin samkeppni hefur þar líklega leitt til aukinna affalla hjá smærri seiðum og samdráttar í vexti yngri seiða.

Á grundvelli þessa, og einnig vegna þess hve vorið kom seint, var ákveðið að sleppa engum smáseiðum í Hólkotskvísl 1989. Þessi ákvörðun ætti að auka líkur á góðri gönguseiðaaframleiðslu 1990.

Gönguseiðagildra var starfrækt í Hólkotskvísl, líkt og gert var 1987 og 1988. Ganga seiða var mun minni 1989 en árin á undan og gangan var mun seinna á ferðinni. Seiðunum var safnað saman í geymslu og þau örmerkt þegar komin voru um 100 seiði. Sum seiðanna voru nokkuð lengi í geymslu, en flest seiðanna voru ekki geymd nema í 1-3 daga, því gangan var mismikil þótt lítil væri. Merktum seiðum var öllum sleppt fyrir neðan gildruna. Samantekt á merkingum sumarsins er að finna í Töflu 2. Alls voru örmerkt 418 seiði á göngu út úr Hólkotskvísl 1989. Til samanburðar má geta þess að 1988 veiddust í gildruna alls 1783 seiði, og 1987 var fjöldi veiddra gönguseiða 847.

Fjöldi veiddra seiða segir þó ekki allt því mjög er misjafnt hvaða örlög seiðin hljóta. Í veiðunum 1989 komu fram alls sex sýni af löxum með klipptan hægri kviðarugga, en 577 seiði voru þannig merkt 1987. Í veiðinni 1988 fengust einnig sex sýni. Eitt sýnanna 1989 var af smálaxi, sem sýnir að gönguseiði þurfa ekki endilega að ljúka göngu sinni til sjávar árið sem þau verða fyrst sjóþroska. Alls hafa því komið fram í veiðinni um 2.1% heimtur af kviðuggaklipptum gönguseiðum í Hólkotskvísl.

Örmerkjaleit var nokkuð markviss í Vatnsdalsá 1989. Alls fundust níu veiðiuggaklipptir laxar, þar af 4 stórlaxar. Því miður var sýnið af stærsta laxinum, sem var 12.5 kg illa skorið og ekkert merki fannst í því. Hann er þó líklega úr gönguseiðasleppingu 1986, og að ganga til hrygningar eftir þrjá vetur í sjó. Annar lax úr þeirri sleppingu, 4 kg hoplax, veiddist í upphafi veiðitímans. Hinir tveir stórlaxarnir voru að villast. Öðrum hafði verið sleppt í Núpsá í Miðfirði og hinum í Laxá í Aðaldal.

Af fimm veiðiuggaklipptum smálöxum vantaði merkið í einn, þrír voru úr 211 seiða hóp sem var merktur í Hólkotskvísl 29/6 1988 og síðan sleppt fyrir neðan þjóvegsbrúna og einn var úr 289 seiða hóp sem var merktur 23/6 og sleppt við gildruna. Heildarheimtur smálaxa í veiðinni urðu því aðeins 0.2%, en voru 1.4% úr besta hópnum. Þetta eru 5-6 sinnum lakari heimtur en urðu af seiðum merktum 1987. Þessi mikli munur á milli heimtna á smálaxi úr gönguseiðaárgöngum frá 1987 og 1988 kom einnig fram í rannsókn í Núpsá í Miðfirði, nema þar voru sambærilegar tölur 6% og 1%, eða um fimm sinnum hærri en í Vatnsdalsá.

Vaglakvísl

Áin var öll frekar sorfin í botninn eftir vorflóðin. Á efsta staðnum voru enn seiði úr seiðaflutningunum um árið, en þau voru flest í göngubúning. Sleppiseiði frá 1988 voru vel á sig komin og mjög svipuð að stærð og jafngömul seiði í Hólkotskvísl. Á stöðum 2 og 3 voru þessi seiði hinsvegar mun smærri og frekar rýr.

Það er greinilegt að með of þéttum sleppingum hefur verið gengið of nærri fæðudýrastofnum Vaglakvíslar og líklega myndi framleiðsla hennar aukast ef færri seiðum yrði sleppt. Eg tel að ekki beri að sleppa í hana seiðum nema annað hvert ár og þá hafa sleppinguna vel dreifða.

Tungnaá

Ofan til fellur áin í fremur þröngum farvegi í gili. Í miklum flóðum verður þarna fremur skjóllítið, nema seiðin séu niðri við botninn. Árið 1989 stóðu vorflóðin fram á sumar, eftir að reikna má með að seiðin séu komin af vetrardvalarstöðum sínum í botninum, a.m.k. tel ég víst að stærri seiðin hafi verið farin á stjá. Í miklum straum og köldu vatni hefur þessum seiðum skolað niður ána. Þannig veiddust einungis þrjú seiði á stað 1. Á stað 2 er um blöndu af eldis- og náttúrulegum og seiðum að ræða, líklega flest 2+.

Kornsa

Að vanda var veitt í Kornsa á laxgenga hlutanum, rétt fyrir ofan veginn (staður 3). Þarna veiddust nú mun færri seiði en á undanförunum árum, en vöxtur seiðanna hefur lítið skánað. Einungis eitt seiði úr klaki 1988 (1+ 1989) fannst og séu þessar veiðar mælikvarði á árgangastyrkleika í Kornsa, má búast við að seiðaástand þar lagist til muna sumarið 1990.

Veitt var á tveimur stöðum á ólaxgenga kaflanum. Neðri staðurinn var í mynni Svartagils, um 100 m fyrir neðan fossinn og síðan var aftur veitt um 1 km ofar, fyrir ofan gljúfrin. Á báðum þessum stöðum eru uppeldisskilyrði góð fyrir laxaseiði. Einungis fundust 4 seiði úr haustsleppingunni 1988. Seiðin voru ekki í fullum göngubúning, en þó voru farin að sjást merki um myndun gönguseiðabúnings hjá þessum seiðum. Eg tel ólíklegt að sleppiseiðin hafi verið farin í stórum stíl þegar rafveitt var, en þó er ekki hægt að dæma árangur þessara sleppinga fyrir en merkja heimtur liggja fyrir.

Giljá

Borið saman við ástandið í Vatnsdalsá var ástand laxaseiða í Giljá gott. Áin virtist ekki hafa farið eins illa í vorflóðunum og stærð og þroski seiðanna virtist svipaður því sem hefur mælst á undanförunum árum. Þau seiði sem veiddust voru almennt vel haldin og þó nokkuð bar á gönguseiðum á leið út.

Á stað 1, fyrir neðan Skerplutjörn, fundust náttúruleg 1+ seiði, árangur hrygningar haustið 1987. Áin var skoðuð ofar. Hún er grýtt og falleg allt fram að Mjóadalsá, en þar fyrir framan er fíngerð mól í botni þar sem áin liðast um Sauðadalinn. Við rafveiddum á einum stað fyrir framan Mjóadalsá, en þangað hafði verið fluttur klakfiskur í þrjú ár. Þarna fundust 1+ laxaseiði, en botngerðin er allt of fín til að eldri laxaseiði geti þrífist þarna. Það er greinilegt að fyrir framan Mjóadalsá eru ekki skilyrði í Giljá til að fósra lax.

Sumarið 1989 var sleppt 4000 smáseiðum í Giljá við Norðlingahvamm. Árangur smáseiðasleppinga mun halda áfram að skila sér í veiði næstu 3-5 árin og að þeim tíma liðnum mun náttúruleg framleiðsla ofan fossa fara að koma fram í veiði. Ég tel að núna eigi að staldra við og ekki sleppa seiðum í Giljá á næstu árum heldur athuga hverju áin getur skilað án slíkra sleppinga.

VEIÐIN 1989

Í Vatnsdalsá veiddust 670 laxar, þar af voru 302 smálaxar (að koma eftir eitt ár í sjó). Flestir hinna höfðu dvalið tvö ár í sjó, en a.m.k. sjö laxar veiddust sem höfðu dvalið þrjú ár í sjó (yfir 20 pund) og nokkrir laxar voru að ganga til hrygningar öðru sinni.

Veiðin var mun lakari en búist hafði verið við og það þarf í raun að fara allt aftur til ársins 1976 til að finna lakari veiði. Það geta alltaf komið slæm ár í veiðinni en ef við eigum að geta tekist á við þau er okkur nauðsyn að skilja hvers vegna þau urðu slæm. Veiðin 1989 varð ennþá verri fyrir það að búist hafði verið við góðum göngum. En lítum aðeins nánar á.

Skipting veiðinnar eftir sjávaraldri

Árið 1988 veiddust í Vatnsdalsá 648 smálaxar. Að öllu jöfnu gefur fjöldi veiddra smálaxa eitt ár góða ábendingu um hvers megi vanta með stórlaxaveiðina ári síðar. Rúmlega 70% af breytileikanum í stórlaxaveiðinni getum við skýrt með smálaxaveiðinni árið áður. Samkvæmt þessu sambandi mátti gera ráð fyrir að 642 stórlaxar myndu veiðast í Vatnsdalsá 1989, ekki um 360 eins og raunin varð á.

Hefði ég skoðað upplýsingar um veiði fyrri ára ögn betur hefði ég e.t.v. ekki verið fullt eins bjartsýnn á stórlaxaveiðina 1989. Sá smálax sem veiðist í Vatnsdalsá er nokkuð misstór á milli ára. Árið 1984 var meðalþyngd veiddra smálaxa 2.3 kg en hefur mest orðið 3.1 kg, árið 1981 (Tafla 3). Því stærri sem smálaxinn er eitt árið því hlutfallslega færri stórlaxar koma ári síðar (Mynd 3, Tafla 3). Með öðrum orðum, því meiri stærð sem laxinn nær á fyrsta ári sínu í sjó, því hærri hlutfall gönguseiðaárgangsins verður kynþroska eftir eitt ár og gengur í árnar til hrygningar.

Árið 1989 var meðalþyngd veiddra smálaxa 2.87 kg, sem er í stærra lagi. Ef stuðst er eingöngu við meðalþyngd veiddra smálaxa hefði spáin fyrir 1989 orðið 530 stórlaxar, sem er þó tæplega 50% hærri tala en kom upp úr ánni.

Skilyrði til veiða fyrri part sumarsins voru mjög slæm og það gæti hafa haft einhver áhrif á heildarveiðina. Jafnframt gáfu merkjaheimtur úr úthafsveiðum Færeyinga til kynna að óvenju hátt hlutfall norðlenskra stórlaxa hafi lent í þeim veiðum veturinn 1988-89. Að lokum má svo benda á að sumarið 1989 bar mikið á að þeir sem stunduðu silungsveiði í sjó notuðu til þess fjölþátta girnisnet með 70-72 mm möskvastærð (mælt á legg). Slík net eru mjög veiðin og veiða best 4-6 kg fisk, þ.e. smáan stórlax. Meðalþyngd veiddra stórlaxa hefur farið heldur vaxandi s.l. fjögur ár og var 6.7 kg 1989 sem er næstmesta meðalþyngd stórlaxa í Vatnsdalsá á s.l. fimmtán árum. Þetta gæti bent til að veiðar á smáum stórlaxi utan Vatnsdalsár hafi verið tiltölulega miklar.

Með reglugerð sem sett var seint á síðastliðnu sumri, og væntanlega verður endurnýjuð í vör, er tekið fyrir það að hægt sé að stunda "silungsveiðar" með netum sem henta best veiðum á 4-6 kg löxum. Eftir stendur þó að við getum ekki verið vissir um hvað olli því að stórlaxinn brást svo 1989.

Smálaxaveiðin 1989 var léleg. Hún var að vísu heldur betri en á árunum eftir köldu vorin 1979, 1981 og 1983, en nú var þetta sérstaklega bagalegt úr því að stórlaxana vantaði einnig.

Óvenju hátt hlutfall hænga var í smálaxaveiðinni 1989. Venjulega er þetta hlutfall hátt þegar göngur eru stórar (Tafla 3). Þetta helgast af því að þegar vaxtarskilyrði fyrir laxaseiði í ánni eru slæm verður hátt hlutfall hængseiða kynþroska í ánni í stað þess að ganga til sjávar. Í betri árum, þegar vaxtarskilyrði seiðanna eru góð eykst gönguseiðaframleiðslan til muna ekki síst vegna minnkandi kynþroska meðal hængseiðanna. Oft fara svo saman góð skilyrði í ánni og hlýr og átumikill sjór. Það að hlutfall hænga hafi verið svona hátt bendir til að gönguseiðaframleiðslan vorið 1988 hafi verið góð, eins og reyndar var staðfest með rafveiðunum í júní það ár. Lélega smálaxaveiði má því fyrst og fremst rekja til mikilla affalla gönguseiða í sjó, eins og reyndar kemur einnig fram í heimtum á merktum seiðum sem vikið verður að síðar.

Önnur skýring gæti verið að óvenju hátt hlutfall af seiða-árgangnum muni skila sér sem stórlax. Miðað við fjölda smálaxa 1989 ættu að veiðast um 400 stórlaxar í sumar. Smálaxinn 1989 var hinsvegar fremur smár, og því tel ég líklegra að stórlaxaveiðin í sumar verði nær 500 löxum. Það er þó aldrei á vísann að róa í þessum efnum, eins og kom svo glöggst fram síðastliðið sumar.

Aldursgreiningar hreistursýna

Niðurstöður aldursgreiningar hreistursýna eru teknar saman í Töflu 4.

Með í töflunni um skiptingu veiðinnar eftir ferskvatns- og sjávaraldri eru ekki tekin 5 sýni af stórlöxum og 1 sýni af smálaxi sem voru með klipptum hægri kviðarugga, né heldur voru tekin með sýni af örmerktum löxum. Áætlað hlutfall laxa af sleppiuppruna í veiðinni ætti því að vera heldur herra en fram kemur í Töflu 4.

Samkvæmt aldursgreiningunni má rekja um fimmta hvern smálax sem veiddist 1989 til smáseiðasleppinga. Þar af eru 14% af seiðum sem höfðu dvalið þrjú ár í ánni eftir sleppingu og gengið út sem tiltölulega stór seiði.

Vorið 1988 var mikil gönguseiðaframleiðsla í Vatnsdalsá, og því eðlilegt að hlutur framleiðslu af ólaxgengum svæðum væri minni hluti af heildinni en þegar venjulegt ástand er. Eins og fram hefur komið urðu heimtur af þessum seiðum úr sjó afar lélegar og það má ætla að hlutfall smálaxa af sleppiuppruna með þriggja ára ferskvatnsdöl sé mun herra en var í gönguseiðaárgangnum sem gekk út 1988. Þegar sjórinn er kaldur má ætla að afkomumöguleikar stórra gönguseiða séu mun betri en smærri seiða.

Niðurstöður aldursgreiningar hreistursýna af stórlöxum eru í góðu samræmi við niðurstöðurnar frá 1988. Hlutur laxa af sleppiuppruna er lægri en áður hefur málst, líklega mest vegna lengingar ferskvatnsdvalar seiðanna, sem kemur reyndar fram í auknu hlutfalli smálaxa af sleppiuppruna sem hafa þriggja ára ferskvatnsdöl.

SEIÐASLEPPINGAR

Seiðasleppingar eru snar þáttur í ræktunarstörfum í Vatnsdalsá og því mikilvægt að mat fáið á árangur þeirra þannig að hægt sé að grípa til þeirra þegar hentar. Nokkur skil hafa þegar verið gerð sleppingum í kaflanum um ástand seiðastofna, einkum þegar fjallað var um Hólkotskvísl. Einnig var fjallað um hlutdeild gönguseiðaframleiðslu ólaxgengra svæða í laxagöngunni í kaflanum um veiðina 1989.

Gönguseiðasleppingar

Á árunum 1982-1986 var sleppt um 5000 örmerktum gönguseiðum árlega í Vatnsdalsá. Fyrstu tvö árin var sleppt skammt fyrir ofan Húnavatn. Ekki hefur verið skilað neinum merkjum úr löxum sem rekja má til þessara sleppinga. Árin 1984-1986 var sleppistaðurinn rétt fyrir neðan Skriðuvaðið og hefur merkjum verið skilað úr um 1% af merkingu hvers árs og hefur meiri hlutinn af því verið úr stórlöxum. Árið 1987 voru ekki til nein eldri gönguseiði af stofni Vatnsdalsár og þótti ekki ástæða til sleppinga.

Í tilraunasleppingum í Miðfirði hafa náðst mun betri heimtur úr gönguseiðasleppingum 1987 og 1988 en áður hafa þekkt þar og svo virðist sem að það sé fyrst og fremst að þakka bætum gæðum seiðanna.

Þegar illa leit út með gönguseiðaframleiðsluna vorið 1989 var ákveðið að sleppa verulega magni gönguseiða í Vatnsdalsá. Sleppingin var í raun gerð í tvennum tilgangi, til að auka laxgengd og einnig til að bæta veiðilíkur á svæðum þar sem laxveiðin hefur verið rýr.

Dagana 28.-30. júní var seiðunum sleppt í ána og var sleppingunni skipt í þrjá staði. Sleppitjörn var gerð í litla lænu að austan, fyrir neðan Sunnuhlíð. Í hana var sleppt 2550 örmerktum seiðum og 2500 ómerktum. Í litlu flóði sem gerði 3. júlí fór u.þ.b. helmingur þessara seiða út, en önnur seiði voru í tjörninni í um vikutíma eftir það.

Í sleppitjörn sem gerð var við Hof var sleppt 2513 örmerktum seiðum. Þegar komið var með seiðin hafði vatnið farið af þeim og alls drápust 1517 seiði í flutningunum. Einnig var sleppt þarna 3000 ómerktum seiðum. Þessi seiði sluppu öll út 3. júlí og þá drápust önnur 200 seiði. Í heildina má því reikna með að þarna hafi verið sleppt 1450 örmerktum seiðum og 2850 ómerktum.

Bæði við Sunnuhlíð og Hof hefði verið æskilegt að helda seiðunum lengur í tjörnunum, þar til þau væru komin lengra í sjóþroska og búin að aðlagast aðstæðum í ánni betur. Það er lítið verk að ganga svo frá á þessum stöðum að minni háttar flóð hafi þar lítil áhrif.

Loks var sleppt 2435 örmerktum seiðum í kví fyrir neðan Skriðuvaðið og þar var einnig sleppt um 2500 ómerktum seiðum. Þessum seiðum var haldið þar í tæpar tvær vikur. Þau virtust silfrast eðlilega, tóku fóður mjög vel og voru mjög falleg þegar þeim var sleppt. Þarna er áin hlýrri en ofar og því eru forsendur seiða til sjóþroska almennt betri þar.

Loks var sleppt 200 ómerktum gönguseiðum í þró í Giljá rétt fyrir ofan fossinn. Alls var því sleppt í Vatnsdalsá og Giljá tæplega 14500 gönguseiðum sumarið 1989.

Smáseiðasleppingar

Þar sem dregið hafði verulega úr vexti sleppiseiða á ólaxgengum svæðum var ákveðið að draga úr slíkum sleppingum. Þegar við bättist seint vor voru sleppingar takmarkaðar við þau svæði þar sem ekki var sleppt 1988. Alls var sleppt 6000 seiðum í Álku á milli fossana og 4000 seiðum í Giljá við Norðlingahvamm.

Þótt hlutfall laxa af sleppiuppruna hafi minnkað aftur í veiðinni s.l. tvö ár tel ég að þessar sleppingar séu mjög mikilvægar. Sé rétt að þeim staðið ættu þar að geta staðið undir u.þ.b. þriðjungi veiðinnar á svæðinu, jafvel meiru.

Sleppingar stórra haustseiða

Slepping stórra haustseiða var fyrst reynd í Vatnsdalsá 1988, og ættu fyrstu vísbendingar um árangur að fást í veiðinni 1990. Svona sleppingar hafa verið reyndar annars staðar á undanförnum árum, einkum á Vesturlandi, og niðurstöður þaðan benda til að hér geti verið um hagkvæmar sleppingar að ræða.

Niðurstöður rafveiða í Kornsó gefa ekki tilefni til mikillar bjartσύni með þessar sleppingar, en betri vísbendingar um árangur þeirra mun fást í sumar.

ÁLYKTANIR

Þrátt fyrir litla gönguseiðaframleiðslu 1989, bendir flest til að ekki hafi orðið mikil uppsöfnun stórra seiða á laxgengum hlutum árinna. Þannig má reikna með að gönguseiðaframleiðsla árinna verði vel undir meðallagi 1990, en framleiðsla ólaxgengra svæða ætti að geta bætt hana töluvert upp. Ég tel þó að rétt sé að reyna aftur stóra gönguseiðasleppingu í vor, einkum þó og sér í lagi verði vorkoman sein eins og allt bendir til þegar þetta er skrifað nú í byrjun apríl.

Þrátt fyrir lélega veiði 1989 og slæm ytri skilyrði á ég von á að veiðin muni heldur skána aftur 1990. Þessi niðursveifla sýnist mér að þurfi ekki að vera langvarandi því í heildina er staða laxastofnsins í ánni sterk.

Nauðsynlegt er að sýna meiri gát í seiðasleppingum á ólaxgeng svæði en gert var fram til 1989 til að tryggja sem hagkvæmasta nýtingu þeirra. Í sumar legg ég til að sleppingum verði fyrst og fremst beint í Álku fyrir framan Einvígisfoss og í Hólkotskvísl.

Gönguseiðasleppingar ætti að nýta, eins og reynt var 1989, til að athuga hvort með þeim sé hægt að jafna laxveiðina í ánni. Samfara því er mikilvægt að bæta veiðistaði á silunga-svæðunum, eins og reyndar er nú þegar í undirbúningi.

Sýnataka og merkjaleit í afla veiðimanna komst í gott lag sumarið 1989 og mikilvægt er að góð regla haldist áfram á þessu sviði, ekki síst þegar svo mikið er lagt undir í ýmsum laxræktaraðgerðum.

skyr89
vatnds.90

Tafla 1. Fjöldi veiddra laxaseiða í Vatnsdalsá og hliðarám, eftir veiðistað og aldri, í rafveiðum 1989.

Staður nr	Stærð m	Fjöldi veiddra laxaseiða á hverja 100 m ²				
<u>Vatnsdalsá</u>		0+	1+	2+	3+	4+
1	50x8	-	1.1	1.0	0.2	-
2	50x4	0.5	0.5	5.0	1.0	-
3	40x5	-	2.0	11.6	6.0	1.2
4	50x8	-	1.7	11.2	3.2	0.5
5	25x10	-	2.4	6.4	1.2	0.4
6	50x12	-	0.8	1.8	0.2	-
7	35x14	-	10.7	5.7	0.7	-
9	30x15	-	9.1	11.6	0.9	1.3
<u>2/9</u>						
3	50x8	-	1.2	14.5	3.7	-
9	40x15	0.3	9.2	7.2	1.3	-
<u>Álka</u>						
A	40x8	-	0.6	-	-	-
B	60x15	-	0.4	-	-	-
2	60x4	-	-	2.1	1.2	0.4
3	60x7	-	-	0.7	0.5	1.9
4	35x10	-	0.3	1.4	0.6	0.3
<u>Hólkotskvísl</u>						
1	40x6	-	12.5	5.8	0.8	-
2	50x6	-	11.3	4.0	1.0	-
3	50x7	-	6.3	2.0	1.1	-
4	60x7	-	0.9	1.2	-	-
5	70x6	-	4.3	0.9	0.5	-
<u>Vaglakvísl</u>						
1	50x7	-	2.9	-	-	1.7
2	50x7	-	7.7	-	2.6	-
3	50x6	-	4.7	-	0.7	0.7
<u>Tungnaá</u>						
1	50x6	-	0.3	-	0.7	-
2	45x9	-	0.2	7.5	0.5	-
3	35x10	-	2.6	3.1	0.3	-
<u>Kornsá</u>						
1	20x8	-	0.6	-	-	-
2	50x12	-	0.2	-	-	-
3	35x8	-	0.4	13.9	2.5	-
<u>Giljá</u>						
1	50x8	-	2.0	0.7	1.0	-
2	60x12	-	0.1	0.6	0.4	-
3	40x10	-	0.7	-	2.2	-
4	50x4	-	0.5	2.5	1.5	1.0

Tafla 2. Yfirlit yfir merkingar gönguseiða í Hólkotskvísl sumarið 1987.

Dags	codi	fjöldi	meðallengd	spönn
11/7	150203	120	13.9	11.6-15.6
20/7	061515	98	14.0	12.0-15.8
28/7	013563	100	14.2	12.6-16.0
30/8	026515	100	15.4	13.2-17.2
Samtals		418		

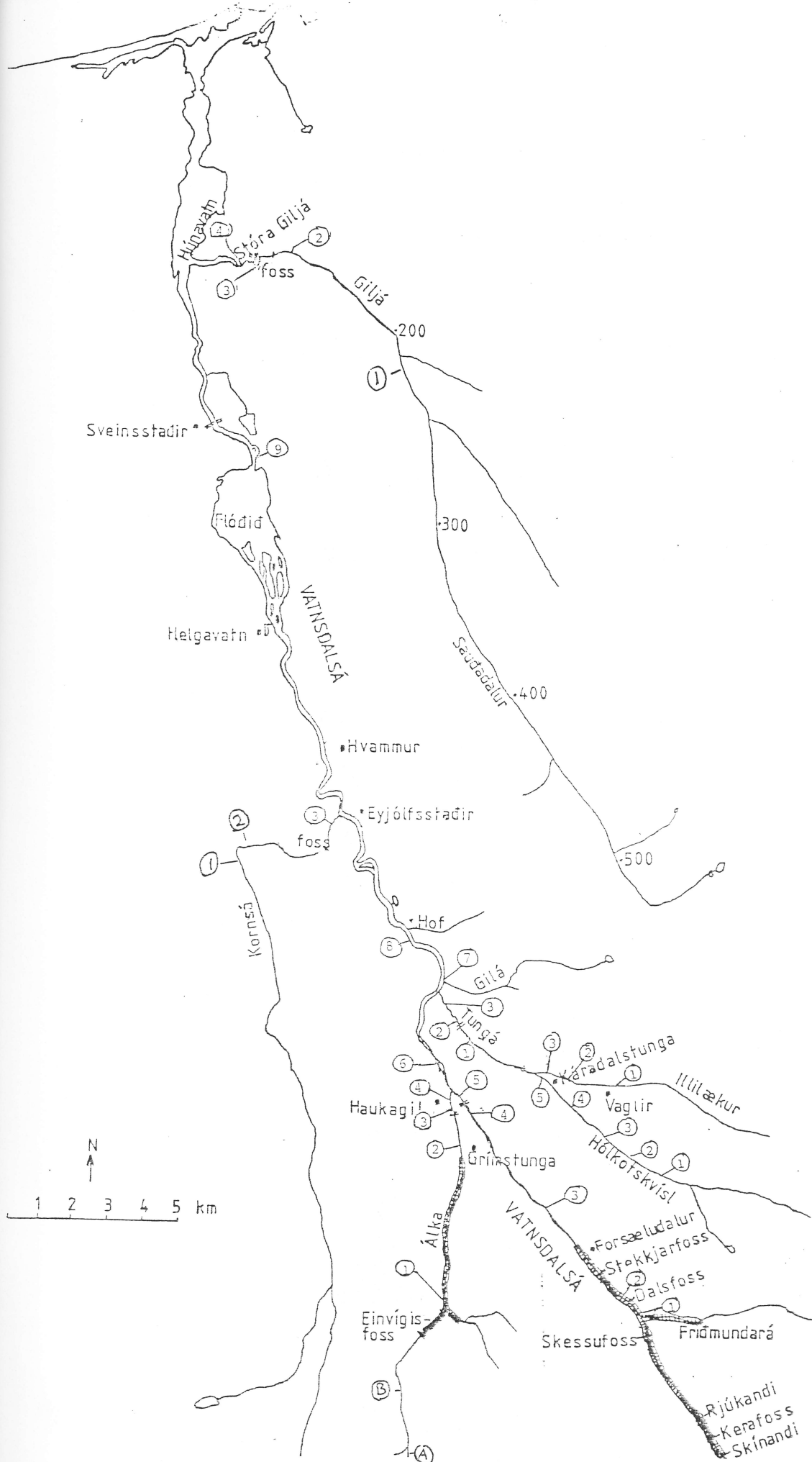
Tafla 3. Laxveiðin í Vatnsdalsá úr gönguseiðaárgöngum 1973-1988.

Göngu- ár	Fjöldi		Meðal þungi smá- laxa kg	Meðal þyngd stór- laxa kg	Hlut fall smál/ stórl	Hlutfall hænga/hrygna meðal smálaxa
	smál	stórl				
1973	302	374	2.74	6.05	1.24	1.63
1974	452	352	2.91	6.15	0.78	2.46
1975	213	499	2.60	5.87	2.34	1.81
1976	697	820	2.92	6.49	1.18	2.76
1977	633	519	2.91	5.81	0.82	2.90
1978	840	953	2.94	5.80	1.13	5.04
1979	76	254	2.59	5.94	3.34	2.33
1980	731	462	3.10	6.09	0.63	5.34
1981	254	382	3.52	5.94	1.50	2.72
1982	492	567	2.75	6.10	1.15	3.66
1983	128	241	2.31	5.58	1.88	2.32
1984	615	594	2.70	6.38	0.89	4.35
1985	992	903	2.76	6.90	0.91	2.35
1986	502	636	2.70	6.10	1.27	3.19
1987	648	360	2.87	6.65	0.56	3.98
1988	302	-	2.64	-	-	4.43

Tafla 4. Niðurstöður aldursgreiningar hreistursýna sem tekin voru af ómerktum löxum í veiðinni 1989.

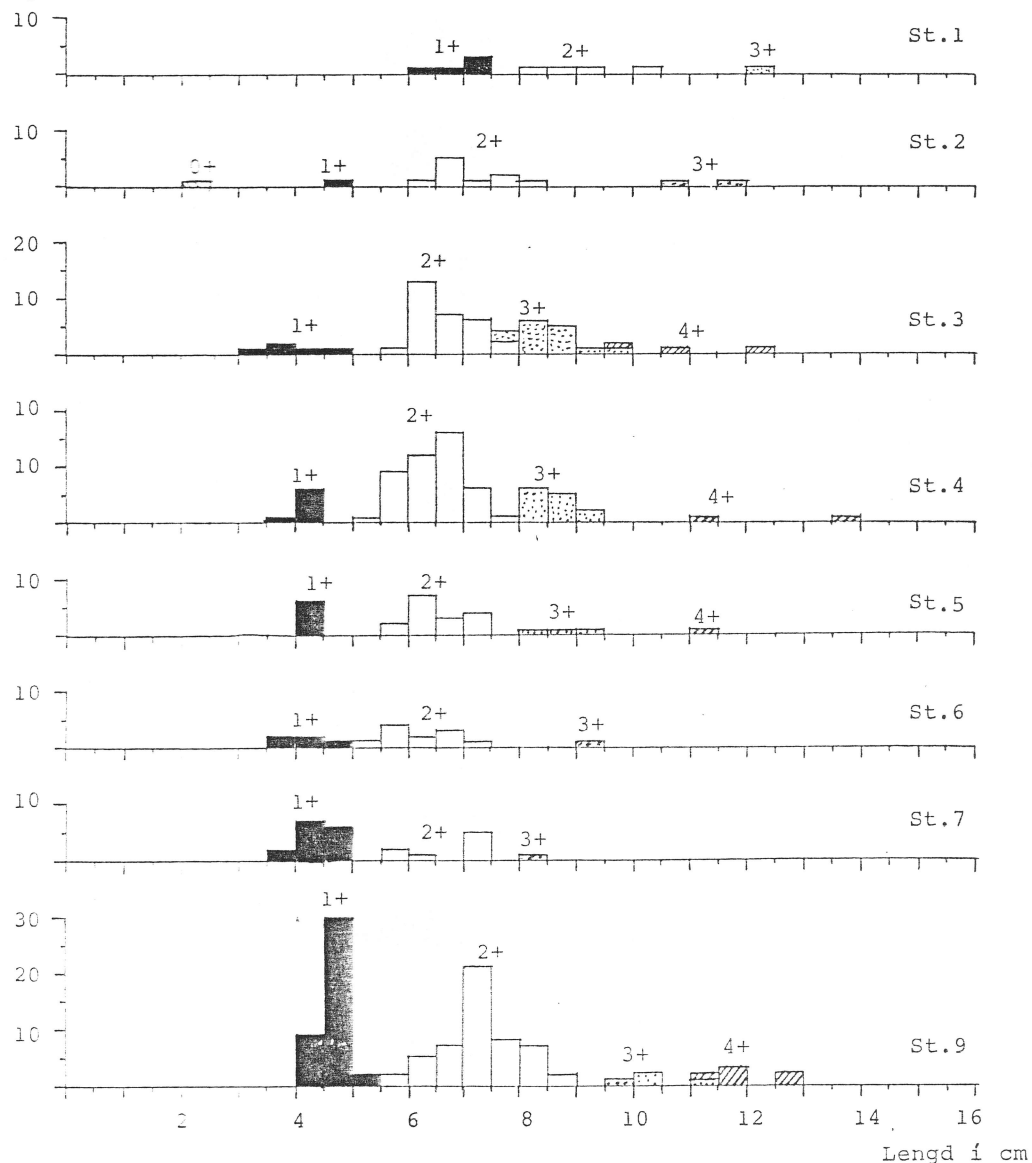
Ferksvatnsaldur	Sjávaraldur			
	1 ár		2 ár	
	fjöldi	%	fjöldi	%
2+	3	6	7	8
3+ss	8	14	2	2
3+	24	43	51	56
4+	17	30	29	32
5+	4	7	2	2
Samtals	56	100	91	100

Að auki voru tvö sýni af löxum sem voru að hrygna öðru sinni og níu sýni reyndist ekki unnt að aldursgreina. Jafnframt bárust sex sýni af löxum með klipptan hægri kviðarugga.

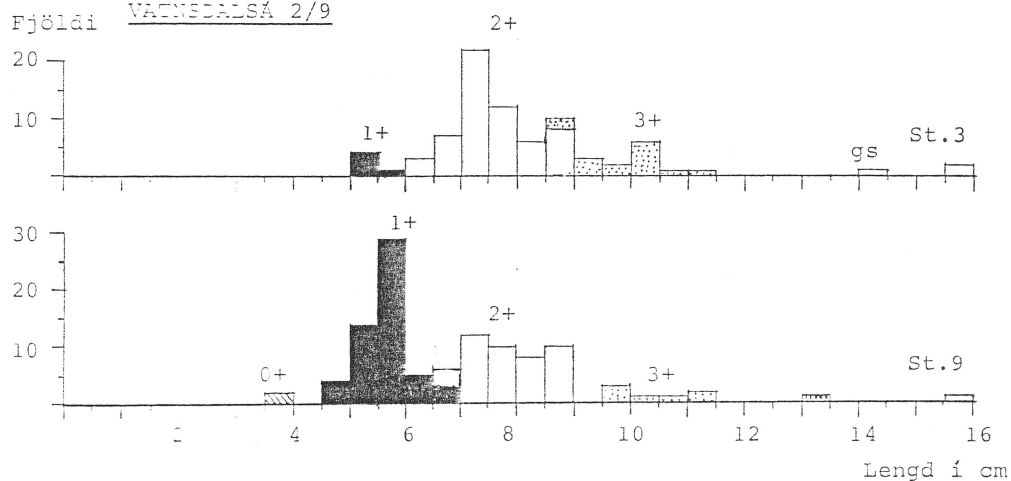

Mynd 1. Rafveiðistaðir í Vatnsdalsá og hliðarám hennar.

Fjöldi VATNSDALSA

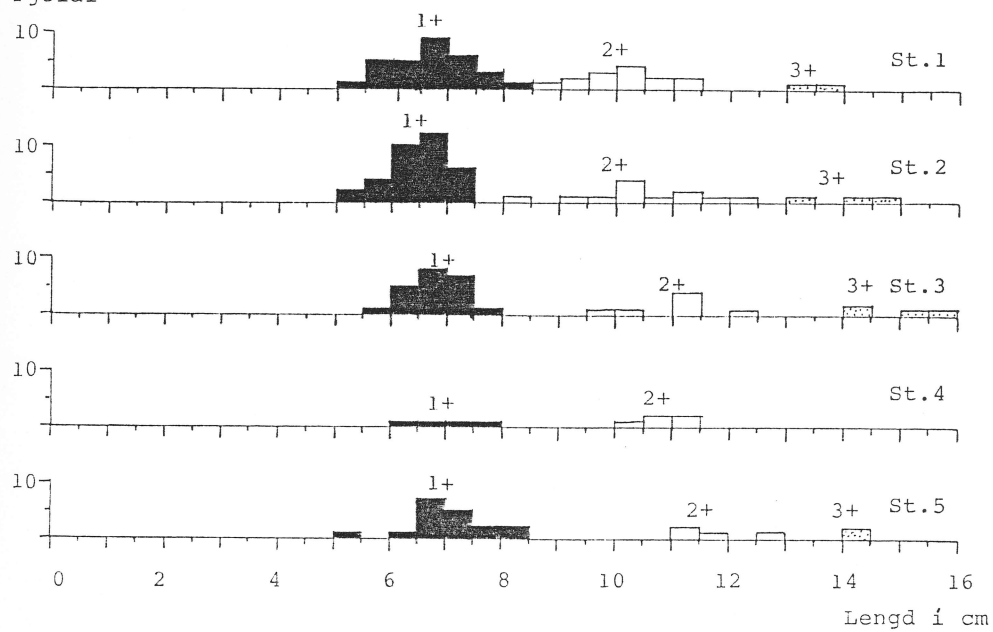

Fjöldi VATNSDALSA 2/9

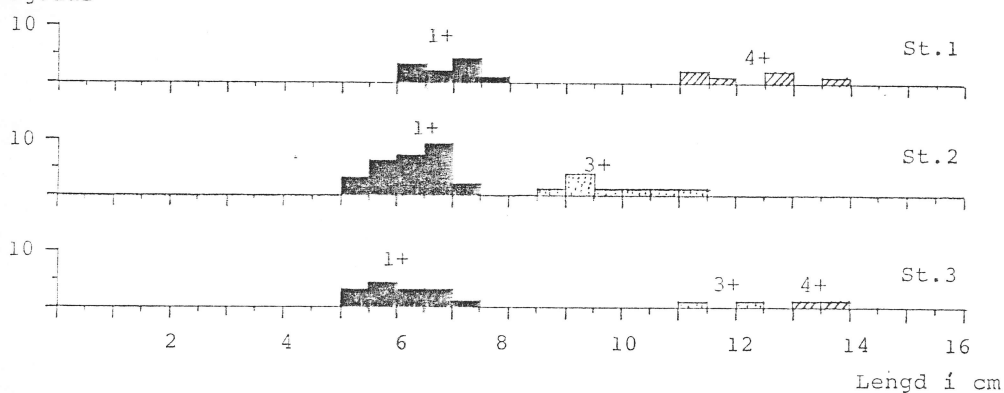

Mynd 2. Lengdar- og aldursdreifing veiddra laxaseiða í Vatnsdalsá og þverám hennar 30. júní - 3. júlí 1989 og á tveimur stöðum í Vatnsdalsá 2. september 1989. Veiðistaðirnir eru merktir inn á Mynd 1.

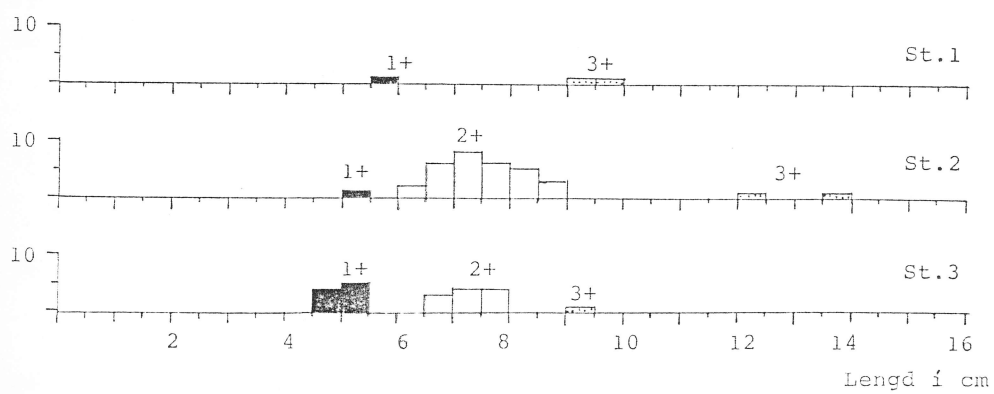
Fjöldi HÓLKOTSKVÍSL

Fjöldi VAGLAKVÍSL

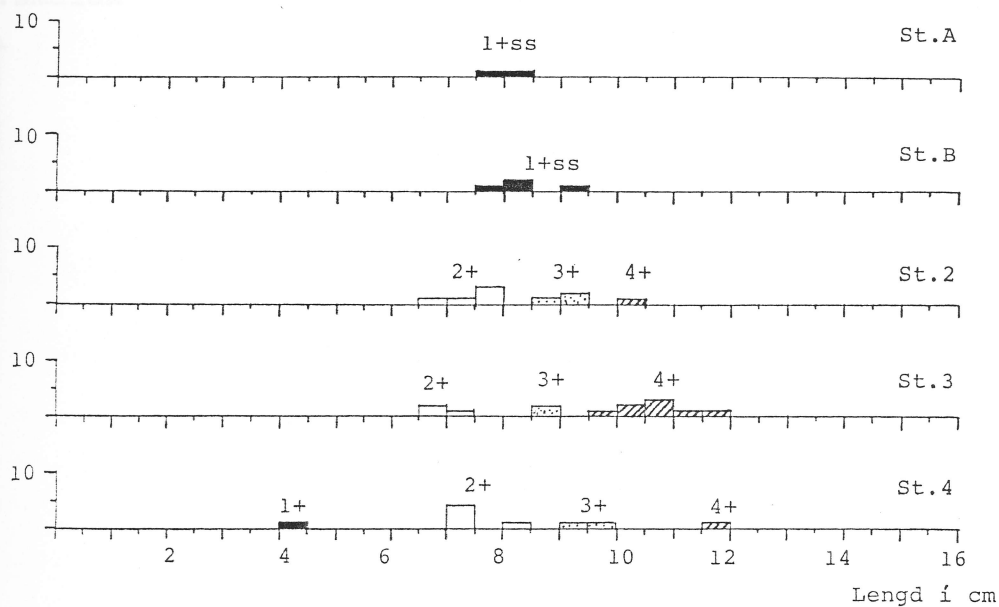

Fjöldi TUNGNAÁ

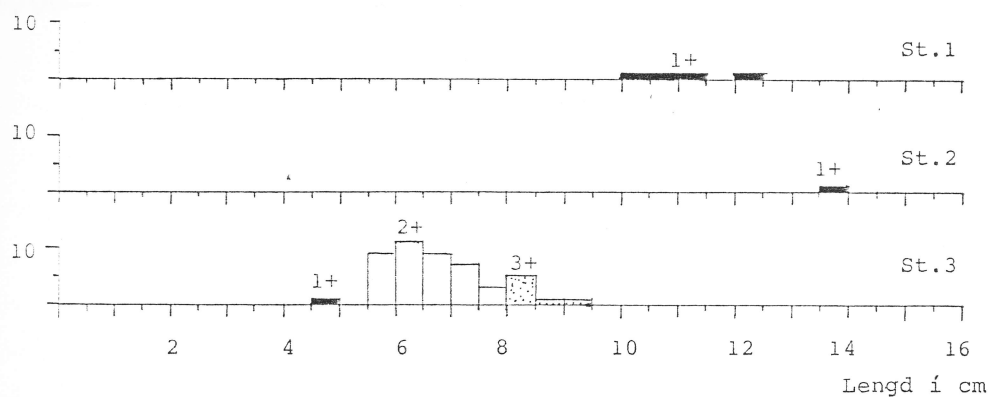

Mynd 2. Framhald.

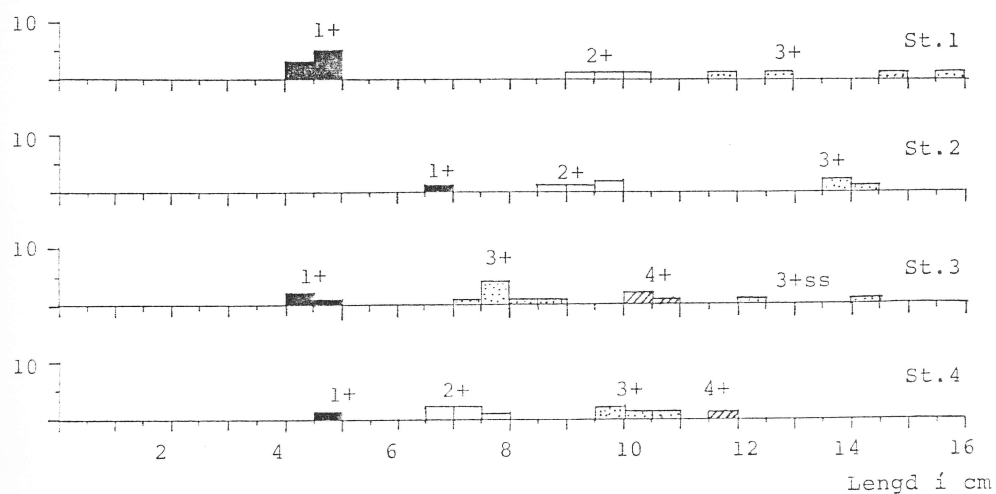
Fjöldi ÁLKA

Fjöldi KORNSÁ

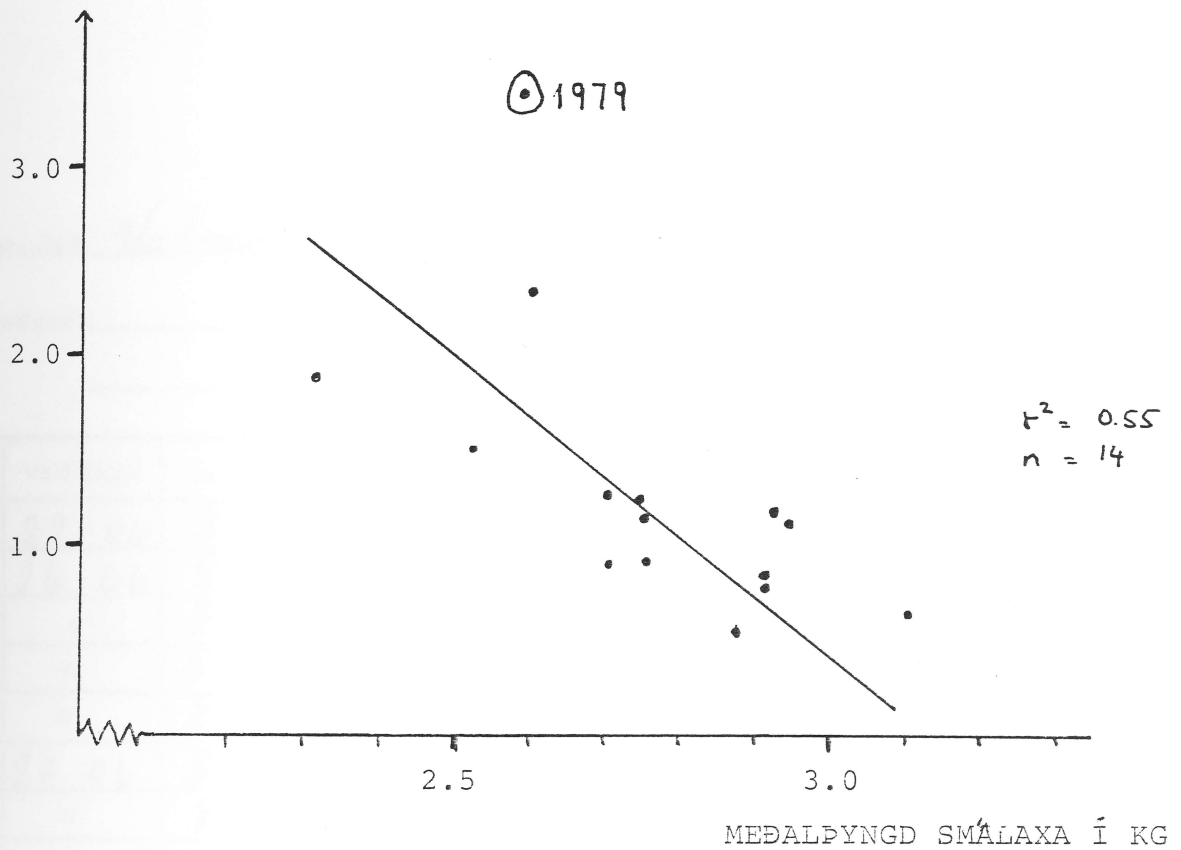

Fjöldi GILJÁ

Mynd 2. Framhald.

Hlutfallið
stórlax:smálax

Mynd 3. Sambandið á milli meðalþyngdar smálaxa í veiði eitt ár og hlutfalli stórlaxa í veiði ári síðar og fjölda smálaxa sama ár (þ.e. af sama gönguseiðaárgangi). Lax úr gönguseiðaárgangnum frá 1979 (smálax 1980, stórlax 1981) er ekki tekinn með við útreikninga á sambandinu.

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN
PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

HREISTURSÝNI

Vatnsfall: Vatnshelaba

Fisktegund: Lax

Sendandi: _____

Fjöldi sýna: 164

Veidiár: 1989

Númer	Veidi dagur	Kyn	Lengd í cm.	Þyngd í kg.	Ár í ferskvatni	Ár í sjó	Athugasemdir
1	22.06	♀	85	7.0	5+	1+	Bjarnarlabaki
2	26.06	♀	85	6.5	4+	2+	
3	"	♀	86	7.0	4+	2+	Hólakvörn
4	"	♀	83	6.0	4+	2+	
5	"	♀	83	6.0	2+	2+	"
6	27.06	♀	83	5.5	2+	2+	"
7	"	♀	72	4.5	4+	2+	"
8	"	♀	83	6.0	3+	2+	Bjarnarsteinn
9	"	♀	80	5.5	4+	2+	Grimshylur
10	"	♀	79	5.0	3+	2+	Bjarnarst
11	"	♀	82	6.0	3+	2+	"
12	"	♂	90	6.5	3+	2+	Hinnarsæstrengr
13	30.06	♀	83	6.0	3+	2+	Lillakvörn
14	"	♀	85	7.0	4+	2+	
15	"	♀	83	6.5	3+	2+	
16	01.07	♀	77	5.0	2+	2+	"
17	"	♂	94	9.5	3+	2+	Ullorffjöt
18	"	♀	77	4.5	3+	2+	"
19	"	♀	82	5.5	4+	2+	Hólakvörn
20	"	♀	80	6.0	4+	2+	Lillakvörn
21	10.07	♀	89	8.5	3+	2+41+	Hólakvörn
22	"	♀	82	6.0	4+	2+	Grimshylur
23	"	♀	81	6.0	2+	2+	
24	11.07	♀	83	6.0	3+	2+	
25	12.07	♀	83	6.5	3+	2+	
26	"	♀	79	5.5	4+	2+	
27	13.07	♀	79	6.0	3+	2+	
28	"	♂	80	5.5	4+	2+	
29	"	♀	76	4.5	4+	2+	
30	"	♀	89	8.0			Ólouskylur
31	14.07	♀	88	7.0	4+	2+	
32	"	♂	89	7.0	3+	2+	

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN
PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

HREISTURSÝNI

Vatnsfall: Vatnsdabbi

Fisktegund: Lax

Sendandi: _____

Fjöldi sýna: 164

Veidiár: 1989

Númer	Veidi dagur	Kyn	Lengd í cm.	Þyngd í kg.	Ár í ferskvatni	Ár í sjó	Athugasemdir
33	14.07	♀	81	6.0	3+	2+	
34	"	♀	82	6.0	4+	2+	
35	17.07	♀	83	6.0	2+	2+	
36	"	♀	87	7.0	3+	2+	
37	"	♀	78	5.5	4+	2+	
38	18.07	♀	81	5.5	2+	2+	Þjarnarsteinn
39	"	♀	82	6.0	3+	2+	
40	"	♀	81	5.5	3+	2+	
41	"	♀	83	6.5	3+	2+	
42	"	♀	81	6.5	3+	2+	
43	"	♀	78	5.5	3+	2+	
44	"	♀	79	5.5	3+	2+	
45	"	♂	62	2.5	4+	1+	
46	"	♂	63	3.0	4+	1+	
47	"		59	2.5	3+	1+	Krabbá
48	19.07	♂	91	7.5	3+	2+	
49	"	♂	92	7.0	4+	2+	
50	"	♂	61	3.0	4+	1+	
51	23.07	♀	80	5.5	4+	2+	Hólabörn
52	"	♂	61	2.5	4+	1+	
53	24.07	♀	80	6.0	3+	2+	
54	27.07	♀	89	7.5	4+	2+	
55	28.07	♀	83	6.5	3+	2+	"
56	"	♀	89	7.5	4+	2+	Þjarnarsteinn
57	"	♀	87	5.0	3+	2+	Snáusarbruggur
58	"	♂	61	2.5	3+	1+	"
59	29.07	♀	81	5.5	4+	2+	Þjarnarsteinn
60	"	♀	85	6.5	2+	2+	Saurkaga-hugla
61	"	♀	87	7.5	3+	2+	Hólabörn
62	"	♂	84	5.5	3+	2+	Þjarnarst
63	"	♀	75	4.5	3+	2+	"
64	"	♀	75	4.5	3+	2+	"

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN
PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

HREISTURSÝNI

Vetnsfall: Vatnslátur

Fisktegund: Lau

Sendandi: _____

Fjöldi sýna: 164

Veidiár: 1989

Númer	Veiddagur	Kyn	Lengd í cm.	Þyngd í kg.	Ár í ferskvatni	Ár í sjó	Athugasemdir
65	29.07	♀	86	6.0	3+	2+	Hrausastengur
66	"	♀	60	3.0	4	1+	
67	31.07	♂	60	2.5	4+	1+	
68	"	♂	60	2.5	4+	1+	
69	"	♀	74	5.0	2+	2+	
70	01.08	♂	56	2.0	3+	1+	Hólabörn
71	"	♂	64	2.5	3+	1+	
72	02.08	♂	64	2.5	3+	1+	
73	"	♂	62	2.5	3+	1+	Hrausastengur
74	"	♂	56	2.0	3+	1+	
75	04.08	♂	61	3.0	4+	1+	
76	"	♂	60	2.5	3+	1+	
77	"	♂	60	2.5	4+	1+	
78	"	♀	85	6.5	3+	2+	
79	05.08	♂	55	2.0	3+	1+	Torfhvarnstugur
80	"	♂	63	3.0	4	1+	Hrausastengur
81	"	♀	57	2.5	3+	1+SS	Torfhvarnstugur
82	"	♂	89	7.0		óskilgætt	
83	"	♀	61	2.5	5+	1+	
84	"	♀	59	2.5	3	1+SS	Hrausastengur
85	06.08	♀	79	6.0		óskilgætt	
86	"	♂	68	3.5	4+	1+	
87	"	♂	85	6.0	3+	2+	"
88	"	♀	56	2.0	2+	1+	"
89	07.08	♂	65	3.0		óskilgætt	
90	"	♀	82	6.5	4+	2+	
91	"	♂	55	2.0	3+	1+	Hólabörn
92	"	♀	83	6.5	5+	2+	
93	"	♀	80	6.0	3+	2+	
94	08.08	♀	85	7.0	4+	2+1+	Torfhvarnstugur
95	"	♀	82	6.5		óskilgætt	
96	"	♂	58	2.5	3+	1+	Hólabörn

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN

PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

HREISTURSÝNI

Vatnsfall: Vatnselabbi

Fisktegund: Lax

Sendandi: _____

Fjöldi sýna: 164

Veidiár: 1989

Númer	Veiddagur	Kyn	Lengd í cm.	Þyngd í kg.	Ár í ferskvatni	Ár í sjó	Athugasemdir
97	08.08	♀	85	7.0	3+	2+	Torfbarnshylur
98	09.08	♂	63	3.0	3+	1+	Hrausastrengur
99	"	♂	55	2.0	4+	1+	Ullþjót
100	"	♂	55	2.0	4+	1+	Hrausastrengur
101	"	♂	60	2.5	3+	1+	Hálskrönn
102	"	♀	82	5.5	4+	2+	Krúlla
103	"	♂	58	2.0	3	1+ ^{ss}	
104	10.08	♂	51	1.5	3	1+	Bjarnarsteinn
105	"	♂	57	2.5	3+	1+	"
106	13.08	♀	87	7.0	2+	2+	
107	14.08	♂	97	9.0	3+	2+	
108	"	♀	81	6.0	4+	2+	
109	"	♀	82	6.0	3+	2+	
110	16.08	♂	79	5.0	3+	2+ ^{ss}	Vesthvarms
111	"	♂	57	2.0	3+	1+ ^{ss}	Hrausastrengur
112	18.08	♂	97	8.5			Óskilgöngu Rofabakki
113	"	♂	56	2.5	3+	1+	"
114	"	♀	82	6.0	3+	2+	
115	"	♀	86	8.0	3+	2+	Arnóshylur
116	"	♀	85	7.5	4+	2+	"
117	"	♂	83	6.0	3+	2+	
118	"	♂	90	7.0	4+	2+	
119	"	♂	60	2.5	4+	2+	
120	"	♂	66	3.5	3+	1+ ^{ss}	Bjarnarstrengur
121	19.08	♂	92	7.5	3+	2+	
122	"	♂	66	3.0	3+	1+	
123	"	♀	79	7.0	3+	2+	
124	"	♀	81	6.0	3+	2+	
125	"	♂	67	3.5	5	1+	
126	"	♂	66	3.0	3+	1+	
127	"	♂	62	3.0	3+	1+	
128	"	♂	60	2.5	3+	1+	

VEIÐIMÁLASTOFNUNIN
PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

HREISTURSÝNI

Vatnsfall: Vatnsdalsá

Fisktegund: Lax

Sendandi: _____

Fjöldi sýna: 164

Veidiár: 1989

Númer	Veiddagur	Kyn	Langd í cm.	Þyngd í kg.	Ár í ferskvatni	Ár í sjó	Athugasemdir
129	19.08	♂	69	3.5	3'	1'	
130	"	♂	67	3.5	4'	1'	
131	20.08	♀	79	6.0	5'	2'	Grimshylur
132	21.08	♀	80	6.0	3'	2'	
133	"	♂	64	3.0	2'	1'	
134	22.08	♀	77	4.5	2'	2'	Hölatvörn
135	"	♂	63	2.5	2'	1'	
136	23.08	♂	69	5.0	3'	2'	Rafabakki
137	24.08	♂	63	2.5	3'	1.55	Saurkajartuglur
138	"	♀	83	7.0	3'	2'	Grelli
139	"	♀	84	6.0	4'	2'	
140	"	♂	59	2.0	3'	1'	
141	25.08	♂	65	3.0	4'	1'	Vachtvannur
142	"	♀	84	6.0	3'	2'	
143	"	♂	62	3.0	3	1.55	
144	26.08	♂	66	3.0	3'	1'	
145	27.08	♂	58	2.5	4'	1'	
146	"	♀	84	7.0	4'	1'	
147	"	♀	78	4.5	3'	2'	
148	28.08	♀	72	4.5	3'	2'	
149	"	♂	94	8.5	3'	2'	
150	"	♀	80	6.0	2'	2'	
151	"	♂	57	2.0	3'	1'	
152	"	♀	87	6.5	2'	2'	
153	29.08	♂	66	3.0	3'	1.55	
154	"	♂	67	3.0	2'	1'	Hmausvörngur
155	30.08	♀	83	6.0	3'	2'	
156	31.08	♂	66	3.0	3	1.55	
157	"	♀	80	5.5	3'	2'	
158	"	♀	87	5.0	4'	2'	
159	03.09	♀	81	5.0	3	2.55	
160	"	♂	96	9.0	innif. sk.		Þjamarsteinn

PÓSTHÓLF 754-101 REYKJAVÍK

PREISTURSÝNI

Fiskegrund: Lact

Fjöldi sýna: 164

Veidārs: 1989

[illegible]